

Robert Słabczyński

Uniwersytet Rzeszowski

ORCID: 0000-0002-9835-1516

rslabczynski@ur.edu.pl

HOMONIMIA W MIKROTOPONIMII POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ CZĘŚCI POWIATU KROŚNIEŃSKIEGO – GENEZA I TYPOLOGIA

HOMONYMY IN THE MICROTOPYNYMS OF THE SOUTH- EASTERN REGION OF THE KROSNO DISTRICT – GENESIS AND TYPOLOGY

Abstrakt: Artykuł porusza dosyć rzadko podejmowane w pracach językoznawczych problemy homonimii w onomastyce. Na podstawie mikrotoponimów zgromadzonych podczas badań w południowo-wschodniej Polsce przedstawiono mechanizmy powstawania i funkcjonowania homonimii nazewniczej. Wyekscerpowany do badań materiał onimiczny został zaprezentowany w dwóch grupach zawierających homonimy apelatywno-onimiczne i onimiczno-onimiczne. W pierwszej części artykułu skoncentrowano się na charakterystyce homonimów referencyjnych, czyli powtarzających się w nazwach terenowych odnoszących się do różnych denotatów (referentów, obiektów), ale funkcjonujących w obrębie tej samej kategorii mikrotoponimów (np. nazw gór, pól, lasów, strumieni). Druga część prezentuje homonimy metonimiczne, nazwy o tej samej formie (ale wskazujące na inne denotaty), które pozostają w relacji metonimii. Skoncentrowano się tutaj głównie na opisie mian ponowionych, powstałych na zasadzie przetransponowania nazwy z jednego obiektu na inny (z nim sąsiadujący).

Słowa kluczowe: homonimia, mikrotoponimia, referencja, metonimia

Abstract: The paper deals with the problems of homonymy in onomastics, which are quite rarely addressed in linguistic works. On the basis of microtoponyms collected during research in south-eastern Poland, the mechanisms of formation and functioning of naming homonymy are presented. The onymic material extracted for the research has been presented in two groups containing appellative-onymic, and onymic-onymic homonyms. The first part of the article focuses on the characteristics of referential homonyms, i.e. repeated field names referring to different denotates (referents, objects), but functioning within the same category of microtoponyms (e.g. names of mountains, fields, forests, streams). The second part presents metonymic homonyms, names with the same form (but pointing to different denotatives) that remain in a metonymic relationship. The

focus here is mainly on the description of reified denotations, formed by the transposition of a name from one object to another (adjacent to it).

Key words: homonymy, microtoponymy, reference, metonymy

Wstęp

Mikrotoponimy to nazwy niewielkich obiektów fizjograficznych zarówno obszarów niezamieszkanych, np. pól, łąk, dołów, lasów, dróg, jak i zamieszkałych, części wsi, przysiółków. Ich zasięg ogranicza się do wiejskich mikrowspólnot komunikatywnych, „w których są tworzone i pokoleniowo przekazywane lub uzupełniane” (Mrózek, 1998, s. 231–232; red. Urbańczyk, 1978, s. 192). Nazwy terenowe są dla małych społeczności wiejskich ważnym elementem porozumiewania się, ułatwiają bowiem ich członkom orientację i poruszanie się w przestrzeni danej miejscowości lub jej najbliższego otoczenia. Do jednej z najważniejszych funkcji nazwy terenowej należy zaliczyć więc identyfikację i lokalizowanie ważnych dla danego obszaru obiektów, ich wyróżnianie spośród innych takich samych albo podobnych (Kornaszewski, 1986, s. 6). Identyfikację umożliwia zawarta w nazwie informacja dotycząca (przynajmniej na początkowym etapie funkcjonowania onimu) na przykład cech topograficznych danego obiektu czy działalności człowieka. Należy podkreślić, że akt nazwotwórczy jest zawsze aktem selekcji. W trakcie nominacji wybierane są tylko te apelatywy (bądź apelatyw), które, zdaniem kreatora, uwydatniają najważniejszą cechę obiektu (Kurek, 2003, s. 85; Lech-Kirstein, 2015, s. 90) i zostały zaakceptowane jako obiektywne przez wspólnotę komunikacyjną (Cieślakowa, 1988, s. 87). Jak podkreśla Agnieszka Myszka, „mikrotoponimy są bliskie apelatywom i w większości wykształciły się z deskrypcji apelatywnych, tym samym przynajmniej w początkowym stadium swego istnienia były nośnikami znaczenia leksykalnego. W procesie komunikacji językowej na ogół pełnią podwójną funkcję: znakują i oznaczają, wskazują i charakteryzują. Poza tym są zawsze pochodne (wykształciły się z apelatywów bądź innych nazw własnych)” (Myszka, 2006, s. 100).

Ciekawym zjawiskiem, które można obserwować na przykładzie mikrotoponimów, jest homonymia. Homonymy stanowiły przedmiot badań głównie z zakresu leksykologii i semantyki. Znacznie mniej publikacji powstaje w obrębie onomastyki. Do nielicznych należą m.in. prace B. Walczaka (1996) *Homonymia w polskiej antroponomimii*, E. Brezy (1998) *Homonymia w polskiej antroponomimii*, A. Cieślakowej (2009) *Homonymia w świetle onimizacji i deonimizacji (apelatywizacji)*, M. Biolik (2009) *Homonymy onomastyczne. Różne sposoby interpretacji*, M. Magdy-Czekaj (2009) *O różnych typach homonimów apelatywnoonimicznych w dobie średniopolskiej*, M. Kojdera (2009) *Homonymy apelatywno-onimiczne w księgach miejskich Hrubieszowa XVII–XVIII w.*, M. Olejnika (2009), *Homonymia w nazwach terenowych*

powiatu włodawskiego, A. Raszewskiej-Klimas (2018) *Wieloznaczność nazwisk Polaków*. Na wstępie należy jednak zaznaczyć, że w literaturze naukowej pojęcie homonimii jest różnie definiowane, co wynika z odmiennych ujęć metodologicznych. Jak zauważa Agnieszka Raszewska-Klimas, „we współczesnej teorii semantycznej kontrowersje budzi zarówno rozgraniczenie wieloznaczności, płaszczyzna interpretacji (synchroniczna czy diachroniczna), jak i metody wyodrębniania homonimii i polisemii” (Raszewska-Klimas, 2018, s. 17). Wspomniana językoznawczyni w przytaczanej już wcześniej pracy obszernie prezentuje różne definicje i stanowiska naukowców dotyczące homonimii (Raszewska-Klimas, 2018, s. 16–34). Najczęściej przyjmuje się jednak, że homonimia polega na wyrażaniu różnych znaczeń za pomocą identycznej formy językowej. Zjawisko to występuje w zakresie składni, morfologii, słownictwa (red. Urbańczyk, 1978, s. 121–122). „Równokształtne znaki językowe” (red. Polański, 1993, s. 239) odróżniają także – oprócz znaczenia – referencja, składnia, fleksja itp. (Wolnicz-Pawłowska, 2009, s. 256). W niniejszej pracy przyjęto sposób definiowania homonimii zaproponowany przez M. Biolik, dla której jedynym kryterium wydzielenia niektórych typów homonimów była semantyka. Jak podkreśla językoznawczyni, przyjęcie tego kryterium powoduje, że dla opisu homonimów ważne staje się znaczenie nazw własnych (Biolik, 2009, s. 35–45). Należy jednak podkreślić, że znaczenie nazw własnych jest odmienne od znaczenia wyrazów pospolitych. Nazwy własne są przypisane obiektom indywidualnym, mają więc znaczenie referencjalne, pozwalające łączyć nazwę z denotatem (Biolik, 2009, s. 34–35). Znaczenie w kontekście onimicznym łączy nazwę z jej jednostkowym denotatem, „jest związane z cechami nazywanych obiektów i ma charakter deskrypcyjny, jest pojmowane jako zespół asocjacji (skojarzeń), które używający danej nazwy własnej wiąże z nazywanym obiektem” (Biolik, 2009, s. 35). To specyficzne znaczenie nazw własnych M. Biolik nazywa znaczeniem referencjalnym lub wartością konotacyjną nazwy własnej (Biolik, 2009, s. 35).

Znaczenie wyrazu pełniącego funkcje referencjalne stanowi swego rodzaju instrukcję dotyczącą tego, jak znaleźć referenta – według tej instrukcji powinni postępować uczestnicy aktu komunikacji. Referencjalne¹ znaczenie elementów języka wiąże się bowiem z pragmatyką komunikacji, jest ukierunkowane na mówiących, na ich wspólny zasób wiedzy, na kontekst (Padučeva, 1992, s. 13). W procesie komunikacji nadawca i odbiorca muszą więc wykazać się określoną wiedzą referencjalną, tzn. muszą wiedzieć, do którego spośród wielu nosicieli odnosi się używana przez nich nazwa własna (Biolik, 2009, s. 35).

W niniejszej pracy homonimia rozpatrywana jest głównie na płaszczyźnie apelatyno-onimicznej i onimiczno-onimicznej. Odnosi się przede wszystkim do

¹ Z wyrazów przeznaczonych do konkretnej referencji przytacza się zwykle trzy następujące klasy: a) zaimki wskazujące, b) nazwy własne, c) deskrypcje, wyrażenia zawierające rzeczownik pospolity i determinativum – rodzajnik lub zaimek wskazujący, jawny lub domyślny (ten stół, król Francji) (Padučeva, 1992, s. 16).

nazw, które mają taką samą formę, ale różne znaczenia referencjalne (homonimy referencjalne), oraz nazw o tej samej formie, odnoszących się do innych obiektów, lecz pozostających w relacji metonimii (homonimy metonimiczne) (por. Biolik, 2009, s. 35–45).

Celem artykułu jest przedstawienie zasobu homonimów onimicznych i sposobów ich powstawania. Materiał badawczy pochodzi z południowo-wschodniej części powiatu krośnieńskiego z gminy Jaśliska oraz sąsiadujących z nią miejscowości z gmin Rymanów (Królik Polski, Królik Wołoski – miejscowość już nieistniejąca) i Dukla (Barwinek, Tylawa, Zydranowa, Zawadka Rymanowska, Kamionka – miejscowość już nieistniejąca). Badaniami objęto 20 miejscowości z obszaru zamieszkiwanego przed II wojną głównie przez Łemków i Polaków. Nazwy zostały zgromadzone podczas badań terenowych oraz na podstawie różnego rodzaju materiałów kartograficznych. Obejmują mikrotoponimy używane współcześnie, ale także te, które pochodzą z nieistniejących miejscowości łemkowskich. Wyekscerpowany do badań materiał onimiczny został zaprezentowany w dwóch grupach zawierających pary: apelatywno-onimiczne, onimiczno-onimiczne.

I. Homonimy apelatywno-onimiczne

Homonimy apelatywno-onimiczne powstały w wyniku derywacji semantycznej, która polega na przeniesieniu wyrazu pospolitego w niezmienionej formie do zasobu toponimów. Tak powstałe formy, przechodząc z zasobu apelatywnego do onimicznego, zmieniają swoją funkcję na identyfikacyjną, która wymaga nie tylko kompetencji językowej, ale także każdorazowej znajomości nazwy denotata (obiektu). Zmienia się więc zakres, który ograniczony zostaje do zakresu jednostkowego (Cieślakowa, 1988, s. 85).

W zgromadzonym materiale wyodrębniono następujące grupy mikrotoponimów równych apelatywom:

1. Nazwy gór, dolin:

a) utworzone od terminów topograficznych:

berdo > **Berdo** (x 2), por. łem. *berdo* ‘stromie skały; duży kamień; kamienisty potok; przepaść’ (Rieger, 1995, s. 161), ukr. *berdo* ‘góra, wzgórze’ (Rieger, 1969, s. 22); bereh > **Bereh** (x 2), por. ukr. *bereh* ‘brzeg rzeki, jeziora, morza (pas wody i pas lądu)’ (dial. także ‘wysoki brzeg; skała, góra’) (Jurkowski, 1972, s. 105); beskyd > **Beskyd**, por. łem. *beśkyd* ‘góra (góry) w paśmie granicznym (wraz z lasami)’ (JR 161), bojk. *beskyd* ‘wzgórze, grzbiet górski’ (Rudnicki, 1939, s. 18); bieszczad > **Bieszczad**, por. *bieszczad* ‘góra lesista’ (Stieber, 1948, s. 11), *bieszczeda* ‘skały odludne’ (Janów 2001: 10), por. *bieszczady* ‘góry niedostępne’ (Janów, 2001, s. 10);

debra > **Debra**, por. *debra* ‘stromie zbocze, urwisko’ (Rieger, 1995, s. 43), debria > **Debria**, debrie > **Debie**, debry > **Debry**, garb > **Garb**, por. *garb* ‘wszelka wypukłość, wzniesienie, nierówność, np. wzniesienie terenu’ (SJP Dor.), *garb* ‘wyniosłość, grzbiet, wzgórze, góra’ (Hrabec, 1950, s. 124), garbki > **Garbki**, górka > **Górka**, hora > *Hora* (x 3), hirka > **Hirka** (x 3), por. łem. *hirka* zdr. od *hora* ‘góra’, czyli ‘górką’ (Rieger, 1995, s. 55), hirki > **Hirki** (x 2), horb > **Horb** (x 4), horbok > **Horbok**, horbek > **Horbek** (x 4), horbki > **Horbki** (x 5), por. łem. *horb* ‘góra’, *horbok* ‘pagórek’ (Stieber, 1948, s. 30); bojk. *horb* ‘wyniosłość, góra’, *horbok* zdr. od *horb* (Rudnicki, 1939, s. 21); hruń > **Hruń** (x 4), por. bojk. *hruń* ‘góra, wzniesienie’ (Rudnicki, 1939, s. 22), por. pol. *grań* ‘nagi skalisty grzbiet góry’; ‘ostra krawędź (niekoniecznie góry)’ (SE Sławski I 340); kiczera > **Kiczera** (x 7), por. dwa znaczenia ap. *kiczera*: łem., bojk. 1. ‘góra porośnięta lasem z gołym wierzchołkiem’ (Rieger, 1995, s. 161; Rudnicki, 1939, s. 24); ukr. *kyczera* ‘góra pokryta lasem z gołym wierzchołkiem’ (Rieger, 1969, s. 74); 2. *kiczera* z rum. ‘lesista góra’ (Pawłowski 1984: 77); ‘grzbiet lesisty’, ‘góra pokryta lasem’ (Janów, 2001, s. 112); magura > **Magura**, por. bojk. *magura* ‘wysoka, odosobniona góra’, z rum. *magura* ‘góra’ (Stieber, 1948, s. 46)); obłaz > **Obłaz**, por. *obłaz* 1. ‘stroma skalna ściana’, 2. ‘uciążliwa droga po zboczu góry’ (Stieber, 1948, s. 51); ubicz > **Ubicz**, ubocz > **Ubocz**, por. ap. *ubocz* (łem. i bojk. *ubicz*) ‘zbocze, stok góry’ (Rieger, 1969, s. 172); *ubocz* ‘zbocze, pochyłość’ (Łesiów, 1972, s. 15); *ubicz* ‘stok góry’ (Rieger, 1995, s. 136); wierzch > **Wierzch**, werch > **Werch**, por. ap. łem. *werch* ‘góra (czegoś)’, ‘szczyt góry’ (Rieger, 1995, s. 139); wierzchowina > **Wierzchowina**, werchowyna > **Werchowyna**; zwezło > **Zwezło**, por. ap. *zwezło* ‘stok góry, który się obsunął („zwiózł”) na dół’ (Stieber, 1948, s. 84);

b) odnoszące się do charakterystyki topograficznej:

– podłoża: wapno > **Wapno**, skała > **Skała** (x 3), skałka > **Skalka**, kamień > **Kamień**, żbyry > **Żbyry**, por. łem. *żbyr* ‘kamenista ziemia, której nie można głęboko zaorać’ (Rieger, 1995, s. 154), żbyrki > **Żbyrki**;

– kształtu obiektu: kiel > **Kiel**, klin > **Klin**, koczerha > **Koczerha**, por. łem. ap. *koczerha* ‘pociask (łopata) do wygarniania ognia w piecu chlebowym’ (Rieger, 1995, s. 66), *koczerha* ‘półokrągła deska na trzonku do wygarniania popiołu’ (Stieber, 1948, s. 39); kopa > **Kopa**, por. ap. *kopa* ‘mniej wyniosły szczyt zaokrąglony, mniej lub więcej przypominający kształtem kopę siana’ (SGP Karł. 423); kopyto > **Kopyto**, ostra > **Ostra**, wysoka > **Wysoka**; bania > **Bania**, por. ap. *bania* ‘pękate naczynie’ od XV w., dial. też ‘kopalnia; kopuła; kawał pola o obwodzie kulistym w środku wyniosłym; dynia; tykwa; głowa zwłaszcza łysa (SE Sławski I 26); *bania* ‘pole kształtu kopuły’ (Tichoniuk, 1986, s. 19); *bania* ‘rzecz wypukła, pękata, nadęta; pole kształtu kopuły’ (SW I 94);

c) nazwy kulturowe:

– nazwy z motywacją niematerialną: dział > **Dział**, por. *dział* ‘wzgórze oddzielające dwie doliny (a więc też dwie wsie, dwa przysiółki)’ (Stieber, 1948, s. 20);

dział ‘grzbiet górski rozdzielający np. wieś czy pola’ (SJP Szym. I 495); dił > **Dił**, por. łem. *dił* ‘góra dzieląca dwa potoki, dwie wieś’, ‘góra w ogóle’ (Rieger, 1995, s. 161);

– nazwy z motywacją materialną: patryja > **Patryja** (x 3), por. *patryja* ‘wieża triangulacyjna lub widokowa’ (Stieber, 1948, s. 55).

2. Obiekty wodne (strumienie, źródła, tereny podmokłe, urządzenia wodne):

a) nazwy utworzone od terminów hydrograficznych: jarek > **Jarek**, por. łem. ap. *jarok* ‘potoczek’, ‘wąwóz z potokiem’ (Rieger, 1995, s. 60), karp. *jarok* ‘potok, ruczaj’ (Jurkowski, 1972, s. 23), *jarek* ‘wądół, parów, dolina’ (Lubaś, 1964, s. 125); młaka > **Młaka**, por. łem. *młaka* ‘podmokła łąka; łąka ze stojącą wodą, bagniste miejsce, gdzie się można zapaść’ (Rieger, 1995, s. 82); młaki > **Młaki**, młaczki > **Młaczki**, poticzok > **Poticzok**, por. łem. ap. *potik* ‘potok’, zdr. poticzok (Rieger, 1995, s. 105), potoczki > **Potoczki** (x 3), potoki > **Potoki** (x 2);

b) nazwy dotyczące różnych właściwości wody, koryta i podłoża:

– głębokości i otoczenia: brody > **Brody**, por. ap. *bród* ‘mielizna w poprzek rzeki do przechodzenia bez przewozu’ (Łesiów, 1972, s. 11); głęboki > **Głęboki**, skałka > **Skałka**;

– nurtu strumienia i właściwości wody: bystra > **Bystra** (x 2), bystry > **Bystry**, por. *bystry* ‘poruszający się szybko, szybko wykonywany, odbywający się szybko; szybki, wartki, rączy’ (SJP Dor.), mutnyk > **Mutnyk**, por. łem. *mutnik* ‘mała rzeczka, która ledwie się wije między kamieniami’ (Horoszczak, 1993, s. 129), *mutnyk* ‘strumyk, potok o mętnej wodzie’, mała rzeczka płynąca po kamieniach; mały mętny potok’ (Jurkowski, 1972, s. 25); słotwina > **Słotwina** (x 2), por. ap. *słotwina* (ukr. *solotwyna*) ‘źródło słone lub kwaśne’, ‘słone bagno’, ‘potok o słonej (kwaśnej) wodzie’ (Rieger, 1969, s. 151); *słotwina* ‘bagno’ w gwarze okolic Jasła (Rieger, 1995, s. 162), bojk. *solotwyna* ‘źródło słonej wody, słotwina’ (Rudnicki, 1939, s. 30), sołotwina > **Sołotwina** (x 2), sołotwyna > **Sołotwyna**, żółty > **Żółty**;

– kształtu: kolanko > **Kolanko**, por. *kolano* ‘załom, zakręt’ (Łesiów, 1972, s. 14); *kolano* ‘miejsce skrętu ulicy, rzeki itp.; załamanie, wygięcie’ (SJP Dor.); kolino > **Kolino**, por. łem. *kolino* ‘kolano’ (Rieger, 1995, s. 67); ukr. *kolino* ‘zakręt, kolano rzeki’ (Jurkowski, 1972, s. 50–51); kriwyj > **Kriwyj**, por. łem. *kriwyj* ‘krzywy’ (Rieger, 1995, s. 72), *krywyj* > **Krywyj**; roztoka > **Roztoka** (x 2), por. ap. *roztoka* ‘dolina górską wyżłobiona przez potok’ (SJP Szym. III 123), łem. *roztoka* ‘dwa schodzące się potoki’, zdr. *rozticzka* (Rieger, 1995, s. 113), bojk. *rostoka* ‘ramię rzeki lub potoku’ (Rudnicki, 1939, s. 30); *rostoka* ‘rozwidlenie, ramię rzeki lub potoku’ (Hrabec, 1950, s. 47), roztoczka > **Roztoczka**, roztoczki > **Roztoczki** (x 3), roztoki > **Roztoki**;

– położenia: dolny > **Dolny**, zapadni > **Zapadni**, por. daw. rzad. *zapidni* ‘zachodni’ (SJP Dor.);

c) motywacja kulturowa:

– nazwy z motywacją materialną: młynówka > **Młynówka**, por. ap. *młynówka* ‘specjalnie przekopana odnoga rzeki, strumienia, stawu itp. doprowadzająca wodę na koła młyńskie’ (SJP Dor.); perykip > **Perykip**, por. łem. ap. *perekip* ‘przekop’ (Stieber, 1948, s. 55); tama > **Tama**, jaz > **Jaz**, por. ap. *jaz* ‘zastawa, grobla’ (SE Brückner 202); *jaz* 1. ‘zapora na rzece służąca do spiętrzania wody dla wyzyskania siły wodnej, w celach żeglugowych, melioracyjnych, wodociągowych itp.; tama, grobla, zastawa’, 2. ‘rodzaj ruchomego, plecionego płotu zastawionego w rzece, jeziorze itp. w celu zatrzymania i połowu ryb’ (SJP Dor.);

3. Lasy, pola, nieużytki:

a) nazwy topograficzne:

– nazwy powstałe od cech topograficznych terenu: brzegi > **Brzegi**, brzeżki > **Brzeżki**, dolina > **Dolina** (x 4), dolinki > **Dolinki**, doliny > **Doliny** (x 2), dołyny > **Dołyny**, głębokie > **Głębokie**, jama > **Jama**, jamy > **Jamy** (x 3), jaruhy > **Jaruhy**, por. łem. ap. *jaruha* ‘wąwóz’ (Rieger, 1995, s. 60); ukr. *jaruha* ‘jar, rozpadlina skalna’, pol. *jarug* ‘część lasu nisko położona’ (Hrabec, 1950, s. 81); jarki > **Jarki**, kopiec > **Kopiec**, równia > **Równia**, równie > **Równie** (x 8);

– nazwy uwzględniające kształt pól: klin > **Klin**, kliniki > **Klinki**, kut > **Kut** (x 3), płatki > **Płatki**, płaty > **Płaty** (x 2);

– nazwy uwzględniające właściwości podłoża: bagniste > **Bagniste**, kamieniec > **Kamieniec**, kamieńce > **Kamieńce**, kupiny > **Kupiny**, ukr. *kupina* ‘kupa, nieduży nasyp ziemi’ (Hrabec, 1950, s. 41); łęgi > **Łęgi**, *łęg* ‘podmokła łąka, najczęściej w dolinie rzeki lub strumienia, często porośnięta krzewami lub wikliną’ (SJP Szym. II 73); ługi > **Ługi**, łuh > **Łuh**, łuchy > **Łuchy** (x 2), *łęg* (łąg, łęk, łąka, ług, łuh, łuk) ‘podmokłe miejsce w dolinie, przeznaczone najczęściej na łąkę’ (Łesiów, 1972, s. 12); *łęg* ‘łąka lub pastwisko położone w pobliżu rzeki lub strumienia’ (Tichoniuk, 1986, s. 53);

– nazwy od świata roślin: berezyny > **Berezyny** (x 2), por. *berezyny* ‘las brzozowy’ (Rudnicki, 1939, s. 17); buki > **Buki**, czemeryca > **Czemeryca**, por. *czemeryca*, *ciemierzycza* i współczesną formę *ciemieżycza* (SJP Dor.), por. *ciemieżycza* zielona (*Veratrum lobelianum*) (AR), ukr. *czemerycja* ‘ciemierzycza’ (Hrabec, 1950, s. 144); czereśnia > **Czereśnia**, grabiki > **Grabiki**, graby > **Graby**, jablinka > **Jablinka**, por. por. łem. *jablin* ‘jabłoń’, łem. *jablinka* ‘jabłonka’ (Rieger, 1995, s. 59); jabłonka > **Jabłonka**, jabłoń > **Jabłoń**, jadłowce > **Jadłowce**, laski > **Laski**, por. laska ‘leszczyna pospolita (*Corylus avellana*)’ (AR); leszczyny > **Leszczyny**, łoziny > **Łoziny** (x 2), por. ap. *łozina* pot. ‘zarośla wierzbowe’ (SJP PWN), *łoziny* – wierzba szara ‘krzew rosnący na mokrych łąkach, bagnach i torfowiskach’ (SJP PWN), olszyny > **Olszyny**, rokity > **Rokity** (x 3), rokyta > **Rokyta**, rokyty > **Rokity**, por. łem. *rokyta* ‘gatunek wierzby’ (Rieger, 1995, s. 112); ukr. *rokyta*, pol. *rokita* ‘gatunek wierzby’ (Hrabec, 1950, s. 146); smereki > **Smereki**, por. *smrek* reg. ‘świerk’ (SJP

Dor.), por. *smerek* ‘świerk’, *smereczyna* ‘las świerkowy’, *smerekowyj* ‘świerkowy’ (Rieger, 1995, s. 119); sosny > **Sosny** (x 2), syhły > **Syhły** (x 3), por. bojk. *syhła* ‘las jodłowy gęsty’, z rum. *sîhla* ‘gęsty wysoki las’ (Rudnicki, 1939, s. 31); tarnie > **Tarnie**, por. *tarnina* ‘Prunus spinoza’ (SJP Dor.);

b) motywacja kulturowa:

– nazwy związane z pozyskiwaniem gruntów pod uprawę: czerenyń > **Czerenyń**, por. bojk. *czerenyńna* ‘spalony zrąb pod uprawę pola’ (Rudnicki, 1939, s. 19); *czerień* ‘spalenisko’ (Rudnicki, 1939, s. 61); czerenina (czerenyńna) > **Czerenina**, czerenyń > **Czerenyń**; czerteż > **Czerteż** (x 4), por. łem. *czerteż* ‘obszar wykarczowany’ (Stieber, 1948, s. 17); podobnie Rieger (1995, s. 163); bojk. *czertiż*, *czerteża* ‘kawał uprawnej roli, zdobyty wskutek wyrąbania i wykarczowania lasu’ (Rudnicki, 1939, s. 19); łem. *czerteż*, *czerteż* ‘polana, wyrąb, pole orne’, pierwotnie ‘obszar wykarczowany’ (Rieger, 1969, s. 39); *czerteż* ‘wykarczowana polana’ (Pawłowski 1984: 24); łąz > **Łaz** (x 4), por. łem. *laz* 1. ‘polanka lub pole uprawne w lesie lub pod lasem’, 2. ‘polana leśna’, 3. ‘częstki pola uprawnego’ (Stieber, 1948, s. 44); *laz* „przeważnie w liczbie mn.: *lasy* ‘trzebież w lesie przez wypalenie czy wykopanie’ (SE Brückner 308); *laz*, *lasy* pastwiska na ‘zrębkach’. Łaz (u Podhalan) miejsce, wypalone z zarośli na pole’, łązki ‘las wypalony pod siew’ (SGP Karł. III 69); łązek > **Łazek** (x 2), łąziki > **Łaziki**, łązki > **Łazki**, łązok > **Łazok**, łązy > **Łazy** (x 10), pasieka > **Pasieka**, pasieki > **Pasieki** (x 2), pasika > **Pasika** (x 2), pasiki > **Pasiki** (x 2), pasiky > **Pasiky** (x 2), por. *pasieka* ‘miejsce, gdzie las posieczono’ (SE Brückner 398); *pasieka* ‘zespół uli z pszczołami wraz z pasieczyskiem i znajdującymi się na nim urządzeniami’ (SJP Szym. II 613); por. łem. *pasika* ‘zrąb, miejsce, gdzie wyrąbano las pod uprawę’ (Rieger, 1995, s. 163);

– nazwy związane z hodowlą, uprawami i różnymi formami działalności człowieka: belecзки > **Belecзки**; hriady > **Hriady** (5), hriadki > **Hriadki**, lniska > **Lniska**, ogrody > **Ogrody** (x 5), kasarnia > **Kasarnia** (x 3), *kasarnia* ‘budynek przeznaczony dla żołnierzy; koszary’ (SJP Dor); kleпки > **Kleпки**, korzeń > **Korzeń**, koszary > **Koszary** (x 3), por. łem. *koszara* ‘zabudowania pasterskie (koliba) na hali wraz z ogrodzeniem na owce’; *koszarysko* ‘miejsce nagnojone po przeniesieniu koszaru’ (Rieger, 1995, s. 70); *koszary* ‘miejsce obszerne, ogrodzone; ogrodzenie czworoboczne pod otwartym niebem dla owiec; zagroda z żerdeń, deseczek, gdzie się owce zapędza na nocleg i do dojenia’ (SGP Karł. II 444–5); koszaryska > **Koszaryska** (x 2), por. ukr. *koszaryszcze* ‘miejsce, gdzie były koszary (zagrody na owce)’ (Hrabec, 1950, s. 157); ławeczki > **Ławeczki**, łąka > **Łąka**, łoneczki > **Łoneczki**, parkany > **Parkany**, por. ap. *parkan*; pasterniki > **Pasterniki** (x 2), por. *pasternik* ‘pastwisko, pastewnik; mały kawałek pastwiska przy wsi; ugór, miejsce paszy; pastwisko dla gęsi podle dworu; miejsce przy wodzie, wysokimi drzewami szpilkowemi zarosłe’ (SGP Karł. IV 50); paświsko > **Paświsko**, polana > **Polana**, polanka > **Polanka**, polanki > **Polanki**, potasznia > **Potasznia**, por. *potasznia* ‘miejsce, na którym niegdyś potaż wyrabiano’ (SGP Karł. IV 297); por.

łem. *potaż* ‘nawóz z popiołu’ (Horoszczak, 1993, s. 174), prełuka > **Preluka**, por. *preluka* ‘łąka, polanka wśród lasów’ (Hrabec, 1950, s. 45); *preluka* ‘sianożęć, łąka’, ‘polanka pośród lasów’. Z rum. *preluca* ‘polana, łąka w lesie’ (Hrabec, 1950, s. 45); prełuki > **Preluki**, przegrody > **Przegrody**, *przegroda* ‘miejsce odgrodzone, oddzielone; przedział, kojec, komora, zagroda’ (SJP Szym. II 973); przykopa > **Przykopa**, *przykop, przykopa* ‘rów biegnący wzdłuż czego, wykop; wał ziemny’ (SJP Dor.); stawiska > **Stawiska**, por. ap. *stawisko* ‘miejsce, gdzie był staw’ (SJP Dor.); stawlinec (stawliniec) > **Stawliniec**, *stawlinec* to ‘budynek’ albo ‘miejsce po budynku’ (Stieber, 1948, s. 93); szachty > **Szachty**, por. *doly, szachty* (niem.) – szyby kopalniane o przekroju okrągłym (średnica do 3 i pół stopy) bądź czworograniaste (2 i pół stopy na 5 st.), głębokość 50–150 stóp (Smogorzewski, 1972, s. 541); szkółki > **Szkółki**, por. szkółka ‘teren, na którym hoduje się sadzonki drzew i krzewów w celu późniejszego przesadzenia ich na miejsce właściwej plantacji’ (SJP Dor.), zahorody > **Zahorody** (x 3), por. łem. *zahoroda* ‘zagrodzenie’ (Rieger, 1995, s. 147); zrąb > **Zrąb**, zrub > **Zrub**, por. łem. *zrub* ‘zrąb w lesie’ (Horoszczak, 1993, s. 97); zwierzyniec > **Zwierzyniec**, por. *zwierzyniec* daw. ‘ogrodzony teren, zwykle w lesie, gdzie przetrzymywało się zwierzynę dla celów łowieckich’ (SJP Dor.);

– nazwy kulturowe niematerialne:

– miary pól, podział, granice: ćwierci > **Ćwierci** (x 2), dilyky > **Dilyky** (x 2), działki > **Działki** (x 2), por. *działka* ‘kawałek gruntu użytkowany pod uprawy rolne albo przeznaczony pod zabudowę’ (SJP Szym. I 496); dzielnice > **Dzielnice** (pola, które otrzymali mieszkańcy po podziale większego gruntu na równe działki); gony > **Gony**, por. *gon* stpol. od XV w. i dial. ‘pewna miara długości; kawał roli, ściśle określona jednostka gruntu’ (SE Sławski I 317); *gon* ‘gon = staje, dowolna miara długości, wedle której gospodarze dzielą niwy’. Gony = zagony stanowiące jedną całość (SGP Karł. II 103); hranyca > **Hranyca**, por. łem. *hranycia* ‘granica (wsi, państwowa)’ (Rieger, 1995, s. 56); *granica (hranycia)* ‘miejsce styku pól należących do dwu różnych wsi lub miedza między polami dwóch gospodarzy’ (Łesiów, 1972, s. 14); *hranyca* ‘granica, linia zamykająca przestrzeń wsi, kraju itp. (Rudnicki, 1939, s. 21); jedenastka > **Jedenastka**; łan > **Łan**, łon (por. łan) > **Łon** (x 2), przydatki > **Przydatki**, por. *przydatek* 1. ‘dodatek, dokładka, uzupełnienie’, 2. ‘dodanie, dołożenie czego, przybytek’ (SJP Dor.); stajonka > **Stajonka**, por. *staje gw. staje* 1. ‘miara długości gruntu, także miara odległości, różna w różnych okolicach Polski’, 2. ‘kawałek pola, miara wielkości pola (różna w różnych okolicach)’ (SJP Dor.).

Homonymy prioprialne (apelatywno-onimiczne) rzadko występują w obrębie jednej miejscowości. Wiąże się to z funkcją identyfikacyjną i komunikacją nazw terenowych – występowanie kilku identycznych mian na terenie danej wsi utrudniałoby identyfikację i lokalizowanie obiektów. Homonymy prioprialne są często eliminowane z systemu nazewniczego przez dodanie członu różnicującego (por. Wolnicz-Pawłowska, 2009, s. 257), wskazującego na właściwości podłoża, położe-

nie albo stosunki własnościowe. Doskonały przykład przedstawionych zabiegów stanowią nazwy wzniesień we wsi Zyndranowa powstałych na bazie apelatywu *kiczera*, por. oronimy: Kiczera, Kiczera Jałowa, Kiczera Horyszniańska, Kiczera Telepkowa, Kiczera Gablacka, Kiczera Turczakowa. Inne przykłady takich zabiegów dotyczą na przykład cieków wodnych (por. Pierwszy Potok, Drugi Potok, Pierwsza Rzeka, Druga Rzeka, Potok Przedni, Zadni Potok, Daliówka Łazcowa, Daliówka Mała, Daliówka Popowa), pól (Pierwsza Łuka, Druga Łuka, Tretia Łuka), lasów (Bahnisty Mały, Bahnisty Wielki).

II. Homonimy onimiczno-onimiczne

W grupie homonimów onimiczno-onimicznych (które powstały na podstawie już istniejących nazw) zamieszczono głównie miana ponowione i powstałe na skutek transonimizacji.

1. Nazwy ponowione

Nazwy ponowione rozpatrywane są w kontekście nazw relacyjnych, które zostały utworzone od już istniejących onimów. Powstały w wyniku rozszerzenia lub zmiany zakresu tej samej nazwy na sąsiednie obiekty (Borek, 1998, s. 46–49). Nie wykazują więc związku semantycznego z nazwanym obiektem, a jedynie wskazują na jego położenie, bezpośrednie sąsiedztwo z innym obiektem, i tak na przykład od miana lasu Buczniki utworzono identyczną nazwę w odniesieniu do pól leżących przy nim, a nazwa strumienia Parkany została utworzona od części lasu, z którego obszaru on wypływa (por. Myszka, 2006, s. 75). Nazwy ponowione w badanym materiale odnoszą się do następujących obiektów:

– pól: Artymiłki (las) > Artymiłki, Beskid (góra) > Beskid (1851), Buckiłyzyk (las) > Buckiłyzyk, Buczniki (las) > Buczniki, Dolina Dalowska (dolina) > Dolina Dalowska, Jagusztyna (strumień) > Jagusztyna, Jaworyna (góra) > Jaworyna, Kielin (góra) > Kielin (1854), Kriwyj (potok) > Kriwyj, Obłaz (góra) > Obłaz, Ostrogóři i Dział (wzniesienia) > Ostrogóři i Dział (1851), Rokity (las) > Rokity, Roztoczki (las) > Roztoczki, Stawliniec (las) > Stawliniec, Szachty (las) > Szachty, Werchowyna (góra) > Werchowyna (x 2), Wierzchgóra (szczyt góry) > Wierzchgóra, Wilszyny (zarośla) > Wilszyny (x 2), Zastawki (las) > Zastawki, Żbyry (część wzniesienia) > Żbyry, Czerenina (las) > Czerenina;

– lasów: Bereh Żołytyj (brzeg) > Bereh Żołytyj, Beskid (góra) > Beskid, Driczna (wieś) > Driczna, Kamfniarka (góra) > Kamfniarka, Kopyto (część góry) > Kopyto, Koziniec (pole) > Koziniec, Mutnik (strumień) > Mutnik, Roztoczki (strumienie) > Roztoczki, Siny Brzeg (brzeg rzeki) > Siny Brzeg, Szeprut (strumień) > Szeprut,

Wandyriak (pole) > Wandyriak, Wapno (góra) > Wapno, Wierzchpole (pole) > Wierzchpole;

– gór: Błudna (las) > Błudna, Iryska (las) > Iryska, Kacirowa (pola) > Kacirowa, Koprzywiska (pola) > Koprzywiska, Mitryszynki (pola) > Mitryszynki, Podolak (pole) > Podolak, Popielak (las) > Popielak, Rokitowiec (potok) > Rokitowiec;

– strumieni: Abrahamów (część wsi) > Abrahamów, Bałucianka (wieś) > Bałucianka, Barnowiec (pole) > Barnowiec, Barwinek (wieś) > Barwinek, Beleccki (las) > Beleccki, Beskid (góra) > Beskid, Bielcza (las) > Bielcza, Błudna (góra) > Błudna, Czaszcz (pola) > Czaszcz, Dalówka (część wsi) > Dalówka, Deszczanka (las) > Deszczanka, Glazarówka (pola) > Glazarówka, Jagusztyna (pola) > Jagusztyna (2), Jawornik > Jawornik, Jasiennik (las) > Jasiennik, Kamfinaarka (góra) > Kamfinaarka, Kamionka (wieś) > Kamionka, Krakosz (las) > Krakosz, Leidyszowa (pola) > Leidyszowa, Łabaczka (polana) > Łabaczka, Łozowa (polana) > Łozowa, Matysów (las) > Matysów, Moszczaniec (wieś) > Moszczaniec, Murowana Studzienka (źródło) > Murowana Studzienka, Ostreszyk (las) > Ostreszyk, Parkany (las) > Parkany, Posada (wieś) > Posada, Radów (przysiółek) > Radów, Rosolak (źródło) > Rosolak, Święta Woda (źródło) > Święta Woda, Wasilówki (pola) > Wasilówki, Wisłoczek (wieś) > Wisłoczek, Zawadka (wieś) > Zawadka, Zwadływka (pole) > Zwadływka, Żebraczyna (pole) > Żebraczyna.

Nazwy ponowione odniosły się do wielu różnych obiektów topograficznych znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie. Kierunki transponowania onimów były różne, uzależnione od systemu nazewniczego funkcjonującego w obrębie danej wsi, a także potrzeb danej wspólnoty komunikatywnej dotyczących identyfikacji różnych (także nowo powstających albo wyodrębnianych) obiektów. I tak na zasadzie metonimii najczęściej przenoszono nazwy lasów na pola i strumienie, rzadko na góry, a nazwy gór z kolei na miana pól, lasów i strumieni. Rzadziej natomiast przenoszono nazwy strumieni np. na pola czy lasy, a nazwy pól na strumienie. Wśród nazw ponowionych ciekawe jest zjawisko, kiedy jedna nazwa „matka” zostaje przeniesiona na kilka sąsiadujących ze sobą obiektów, np. miano wzniesienia Beskid (na granicy Polski i Słowacji na obszarze nieistniejącej wsi Czeremcha) zostało przeniesione na las, pastwisko, grunty orne i strumień.

2. Nazwy powstałe w wyniku transonimizacji

Najmniej liczną grupę tworzą mikrotoponimy powstałe w wyniku transonimizacji, czyli przesunięcia nazwy między klasami nazw własnych (Cieslikowa, 2009, s. 71). W analizowanym materiale przesunięcia te dotyczyły głównie imion, por. przykła-

dy: Bogdan > Bogdan (las), Fenna > Fenna (nieużytki)², Jana > Jana (pastwisko)³, Kaśka > Kaśka (las). O powstaniu danej nazwy decydowały motywacje przynależnościowe albo sytuacyjno-okolicznościowe.

Podsumowanie

Przedstawione w pracy mikrotoponimy dostarczają informacji dotyczących flory, fauny, sposobów gospodarowania, pozyskiwania gruntów pod uprawę, a także przebiegu procesów osadniczych, zróżnicowania etnicznego mieszkańców danego obszaru. Większa część przedstawionych w pracy nazw powstała na zasadzie przeniesienia formy z istniejącego zbioru apelatywnego, rzadziej onimicznego. W zgromadzonym materiale można wyróżnić trzy typy homonimów spośród pięciu, które na podstawie kryterium semantycznego wydzieliła M. Biolik (2009). Najliczniej reprezentowane są homonimy referencyjne, czyli powtarzające się nazwy terenowe odnoszące się do różnych denotatów (referentów, obiektów), ale funkcjonujące w obrębie tej samej kategorii mikrotoponimów, np. nazw wzniesień, pól czy strumieni (por. Biolik 2009, s. 38). Nazwa w sposób regularny wskazuje więc na jeden referent (por. np. Młynówka, Perykip, Tama, Jaz) albo kilka obiektów (por. Horb x 4, Horbek x 5, Horbki x 5, Hora x 3, Kiczera x 8). Mniejszą grupę stanowią homonimy metonimiczne, które „obejmują nazwy o tej samej formie (tożsame formalnie), a wskazujące na inne denotaty (obiekty), które pozostają w relacji metonimii” (Biolik, 2009, s. 45). Zaliczyć można do nich wszystkie miana ponowione, które powstały na zasadzie przetransponowania nazwy z jednego obiektu na inny (z nim sąsiadujący), np. kiedy niemający nazwy obiekt X2 położony obok nazwanego obiektu X1 został nazwany identycznie jak obiekt X1 (por. Mysza, 2006, s. 75). Nieliczną grupę tworzą w badanym materiale nazwy równe apelatywom. Decydują o tym względy pragmatyczne; większa liczba homonimów w obrębie jednej mikrowspólnoty komunikacyjnej spowodowałaby zakłócenie, utrudnienie w jednoznacznej identyfikacji obiektów i poruszanie się w przestrzeni wsi.

Bibliografia

AR – *Atlas roślin*. <https://atlas.roslin.pl>

Biolik, N. (2009). Homonimy onomastyczne. Różne sposoby interpretacji. *Rozprawy Slawistyczne*, 22, 33–47.

² Imię to często występowało we wsi Lipowiec, z której obszaru pochodzi nazwa (por. Słabczyński, 2020, s. 157–158). Trudno jednoznacznie określić jego pochodzenie. Według Ewy Wolnicz-Pawłowskiej, najprawdopodobniej zostało ono utworzone od miana Eufemia: najpierw powstała forma Fena, a postać Fenna – z reduplikacją n – utworzono już na wzór imienia Anna (por. Wolnicz-Pawłowska, 1996, s. 282).

³ *Jana* jest czeską i słowacką wersją imienia występującego w polszczyźnie jako *Janina* (SI 140–141).

- Borek, H. (1988). Nazwy relacyjne w toponimii. W: K. Zierhoffer (red.), *V ogólnopolska konferencja onomastyczna. Poznań 3–5 września 1985. Księga referatów* (s. 43–51). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM w Poznaniu.
- Breza, E. (1998). Homonimia w polskiej antroponimii. W: E. Jakus-Borkowa, K. Nowik (red.), *Najnowsze przemiany nazewnicze* (s. 293–298). Warszawa: Energeia.
- Cieślakowa, A. (1988). Sposoby przenoszenia apelatywów do kategorii nazw osobowych. W: K. Zierhoffer (red.), *V ogólnopolska konferencja onomastyczna. Poznań 3–5 września 1985. Księga referatów* (s. 85–89). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM w Poznaniu.
- Cieślakowa, A. (2009). Homonimia w świetle onimizacji i deonimizacji (apelatywizacji). *Rozprawy Sławistyczne*, 22, 68–79.
- Gocz, T. (2007). *Życie Lemka. Zydranowa–Krosno*: Oficyna Wydawnicza Apla.
- Horoszczyk, J. (1993). *Pierwszy słownik lemkowski-polski*. Legnica: <https://docer.pl/doc/5vnsve>
- Hrabec, S. (1950). Nazwy geograficzne Huculszczyzny. *Prace Onomastyczne*, 2.
- Janów, J. (2001). *Słownik huculski*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe DWN.
- Jurkowski, M. (1971). Ukraińska terminologia hydrograficzna. *Monografie Sławistyczne*, 22.
- Kojder, M. (2009). Homonimy apelatywno-onimiczne w księgach miejskich Hrubieszowa XVII–XVIII w. *Rozprawy Sławistyczne*, 22, 119–123.
- Kornaszewski, M. (1986). W sprawie klasyfikacji nazw terenowych. Uwagi i propozycje. *Onomastica*, XXX, 5–15.
- Kosyl, C. (1978). Metaforyczne użycie nazw własnych. W: M. Szymczak (red.), *Z zagadnień słownictwa współczesnego języka polskiego* (s. 133–143). Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Kurek, H. (2003). *Przemiany leksyki gwarowej na Podkarpaciu*. Kraków: Universitas.
- Lech-Kirstein, D. (2015). Zwrot kulturowy w badaniach onomastycznych. *Poznańskie Spotkania Językoznawcze*, 30, 85–96.
- Lubaś, W. (1964). Nazwy terenowe powiatów jasielskiego i krośnieńskiego. *Onomastica*, IX, 123–163.
- Łesiów, M. (1972). *Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny*. Lublin: Wydawnictwo Lubelskie.
- MagdaCzekaj, M. (2009). O różnych typach homonimów apelatywno-onimicznych w dobie średniopolskiej. *Rozprawy Sławistyczne*, 22, s. 155–163.
- Mrózek, R. (1998). Nazwy terenowe. W: E. Rzetelska-Feleszko (red.), *Polskie nazwy własne. Encyklopedia* (s. 231–257). Warszawa–Kraków: Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN.
- Myszka, A. (2006). *Toponimia powiatu strzyżowskiego*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Olejnik, M. (2009). Homonimia w nazwach terenowych powiatu włodawskiego. *Rozprawy Sławistyczne*, 22, 197–203.
- Padučeva, E.V. (1992). *Wypowiedź i jej odniesienie do rzeczywistości (referencyjne aspekty zaimków)*, przeł. Z. Kozłowska. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Pawłowski, E. (1984). *Nazwy terenowe ziemi sądeckiej*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Polański, K. (red.). (1993). *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Raszewska-Klimas, A. (2018). *Wieloznaczność nazwisk Polaków*. Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe.
- Rieger, J. (1969). *Nazwy wodne dorzecza Sanu*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Rieger, J. (1995). *Słownictwo i nazewnictwo lemkowski*. Warszawa: Semper.
- Rudnicki, J. (1939). *Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny*. Lwów: Kasa im. Mianowskiego.

- Rzetelska-Feleszko, E. (1988). Nazwy własne w komunikacji językowej. W: K. Zierhoffer (red.), *V ogólnopolska konferencja onomastyczna. Poznań 3–5 września 1985. Księga referatów* (s. 109–117). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM w Poznaniu.
- SE Brückner – Brückner, A. (1993). *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Wiedza Powszechna.
- SE Sławski – Sławski, F. (1952–1982). *Słownik etymologiczny języka polskiego* (t. 1–5). Kraków: Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego.
- SGP Karł. – Karłowicz, J. (red.). (1900–1911). *Słownik gwar polskich* (t. 1–6). Kraków: Akademia Umiejętności.
- SI – Janowowa, W., Skarbek, A., Zbijowska, B., Zbiniowska J. (oprac.). (1975). *Słownik imion*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- SJP Dor. – Doroszewski, W. (red). *Słownik języka polskiego*. <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/lista>
- SJP PWN – *Słownik języka polskiego PWN*. <https://sjp.pwn.pl>
- SJP Szym. – Szymczak, M. (red.). (1978–1981). *Słownik języka polskiego* (t. 1–3). Warszawa: PWN.
- Słabczyński, R. (2020). Imiennictwo łemkowskie w XIX wieku. *Słowo. Studia językoznawcze*, 11, 151–162.
- Smogorzewski, M. (1972). Słowniczek polskich poszukiwaczy złota. *Poradnik Językowy*, 9, 540–542.
- Stieber, Z. (1949), *Toponomastyka Łemkowszczyzny. Część II. Nazwy terenowe*. Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe.
- SW – Karłowicz, J., Kryński, A., Niedźwiedzki, W. (red.). (1900–1927). *Słownik języka polskiego* (t. 1–8). Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Tichoniuk, B. (1986). *Odapelatywne nazwy terenowe południowej Białostoczczyzny. Słownik top-onów*. Opole: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Powstańców Śląskich w Opolu.
- Walczak, B. (1996). Homonimia w polskiej antroponimii. W: S. Mikołajczak, A. Sieradzki (red.), *W przyjacielskim kręgu: prace ofiarowane profesorowi Zygmuntowi Zagórskiemu w 70. rocznicę urodzin* (s. 17–24). Poznań: Wydawnictwo WiS.
- Wolnicz-Pawłowska, E. (1996). Lemkowskie imiona kobiece. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 33, 266–295.